

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

זמני השבת

כניסה	יציאה	ר"ת
17:32	18:23	19:07
גיליון 253		

פקודי - תשפ"ד

כוחנו באחדותנו

מכאן, שלא העושר וגודל הבניין הם הסיבה להשראת השכינה בישראל. רוצה ה' את יראיו ואת מעשיהם בכדי להשרות שכינתו. הקב"ה חפץ בלב האדם ובכוונה של מעשיו ולכן, פעמים שיהיה בית כנסת מיושן ולא מפואר, אבל כאשר נכנסים אליו יש לאדם חשק בתפילה ומאידך יתכן בית כנסת מפואר ויפה ולא מצליחים להרגיש את החיבור למקום.

אומר **ישעיה הנביא**: "פה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כְּסָאֵי וְהָאָרֶץ כְּדָם בְּרַגְלֵי אֵי זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאֵי זֶה מִקּוֹם מְנוּחָתִי. וְאֵת כָּל אֱלֹהֵי גְדֵי עֲשֵׂתָה וְיִקְהִיו כָּל אֱלֹהֵי נְאֻם יְהוָה וְאֵל זֶה אֲבִיט אֶל עֵינַי וְיִכָּה רוּחַ יְהוָה עַל דְּבָרַי". מסביר הרד"ק: עם כל זה שאני רם על כל רמים, אני מביט אל השפלים החרדים לדברי לקיים מצוותי אעפ"י שאין מקריבים קרבן משום שאינם חוטאים. אבל המקריבים ומעשיהם רעים, אין הקרבן לרצון אלא לעוון.

משה רואה שהקב"ה בחר בבצלאל לבנות את המשכן, זהו נכדו של חור שנהרג ע"י ישראל והבטיח לו הקב"ה בנין שיגדלם בעולם. חור הוא בנה של מרים ונכד של יוכבד אותן תבע פרעה לדבר עבירה ולא שמעו לו ומהם יצאו כהונה ומלכות (מיוכבד) וממרים יצאה חכמה, זהו בצלאל.

פירוש הדבר, שמשה מבין שבתוך מעשה המשכן והגנים שהוחדרו בו, יש מסירות נפש שזה הדבר המשותף לכל העוסקים במלאכה. אומר משה, עלי לתת דין וחשבון על כל הכסף של המשכן ורבותינו אומרים שהיה ארבע ורבע טון זהב במשכן ולמשה חסר בסוף החישוב 1775 כסף שביחס לתקציב בכולל זה סכום זעום והרי בכל תקציב יש חוסרים קטנים וייתכן שהתיכו את הכסף ונעלם בחשבון ואם כן ממה חרד משה? אלא, מבין משה שהמשכן יהיה מקום השראת השכינה ובכל תרומה של כל יהודי בה תשרה השכינה. אם יש חוסר בחישוב יכול כל אחד לחשוש שאולי החלק שלו הוא החסר ולא נכנס בבניין המשכן וממילא השראת השכינה תתחסר. אז נכון שהיו כמה ליצינים שדיברו על משה ולא צריך לתת להם דין וחשבון, אבל משה דואג על שלמות ישראל שלא תפגע הקדושה. בא הקב"ה וגילה לו למשה שהחוסר נמצא בווי העמודים ובאותה שעה נתפייסו כל ישראל, שאין השכינה שורה אלא אם ישראל יחד ולקחים כולם חלק במלאכת המשכן.

אומרים רבותינו שביית המקדש השלישי יבנה מדמעות על חורבן הבית ועל צער השכינה. כאשר אדם בוכה על השכינה הוא בעצם בונה את הבית השלישי, לכן בית שלישי יעשה מכלל ישראל בכל הדורות. משה רוצה לתת דין וחשבון לא בגלל שמדברים עליו, אלא בכדי שתהיה השראת שכינה מושלמת ולא חסרה חלילה.

אך יש להבין עדיין מה היה עניין לחשוד במשה. **הגמרא בבכורות** (ה). אומרת: שאל קונטרקוס השר את רבן יוחנן בן זכאי: בגיבוי כסף-כאשר גבה משה כסף לצורך המשכן, אתה מוצא שמשקל הכסף מגיע למאתיים ואחת ככר ואחת עשרה מנה, דכתיב [שהרי נאמר] כי נאספו "בקע לגלגת מחצית השקל בשקל הקדש וגו' לשש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמשים", שהם שלש מאות ואחד אלף ועוד שבע מאות שבעים וחמישה שקלים, וסכום זה מגיע למאתיים ואחת כיכר ואחת עשרה מנה (בכל כיכר אלף וחמש מאות שקלים, ובכל מנה עשרים וחמישה שקלים). ואילו בנתינת הכסף בפועל לצורך המשכן אתה מוצא רק מאת ככר, דכתיב [שנאמר]: "ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרוכת".

פרשתנו פותחת בפסוק: "אלה פקודי המשכן משפן העדת אשר פקד על פי משה עבדת הלוים ביד איתמר בן אהרן הכהן". אומר המדרש: "אלה פקודי המשכן- ולמה עשה (משה) עמהם חשבון? והקב"ה מאמינו, שנאמר: לא כן עבדי משה בכל ביתי נאמן הוא (וכי שייך אצל משה מעילה?). ומשה אמר בואו ועשו עמי חשבון, אלא שמע משה את ליצני הדור מדברים מאחריו והיו אומרים: ראה צואר, ראה שוקים, אוכל משל יהודים, ושותה משל יהודים, וכל מה שיש לו מן היהודים, וחברו משיבו אדם ששלט על מלאכת המשכן אין אתה מבקש שיהא עשיר, כיון ששמע משה כך אמר להן חייכם משהמשכן נגמר אני עושה עמכם חשבון, שנאמר אלה פקודי המשכן".

והדבר אינו מובן, מדוע משה צריך לתת דין וחשבון לליצני הדור? עוד אומר המדרש שבחישוב של משה היו חסרים 1775 שקל והזכיר לו הקב"ה שעשה בהם ויום לעמודים ובאותה שעה נתפייסו כל ישראל על מלאכת המשכן. ומכאן משמע שאלו לא רק ליצני הדור, כאן זה כל ישראל ואיך התהפך הדבר לכל ישראל?

אומר **הגר"א**: "הנֶדֶךְ יָפָה דוֹדֵי אֶף נְעִים אֶף עֲרֻשָׁנוּ רַעֲנָנָה"- כאן יש שלוש מדרגות, ראשונה: הנך יפה דודי ופירושו כמו שאמר אהבה רבה אהבתנו, חמלה גדולה חמלת עלינו. בימי אבות ויציאת מצרים אהבתך רבה עלינו, אחרי העגל חמלת עלינו ומחלת לנו. כי חמלה אחר כעס ואמר גדולה ויתרה פירושו, יותר טובה חמלת מאשר בתחילה, שנתת לנו לוחות שניות וציוויתנו לעשות משכן שתהיה שוכן ביננו מה שלא היה קודם לכן וזה שאמר, הנך יפה דודי- מתחילה קודם מעשה העגל יצאנו ממצרים ועמדנו לפני הר סיני (היופי הוא שלא עשו חטאים). המדרגה השנייה, אף נעים ופירושו, אף שעשינו עגל, נעים אתה לנו שמחלת והשפעת עלינו רוב טוב ונתת לנו לוחות שניות (זו דרגת נעימות, שלאחר פיוס נותן מתנה). דרגה שלישית, אף ערסנו רעננה ופירושו, שהוספת לנו עשיית המשכן ושכינת עוזך. בזה מחדש איתנו הקב"ה את הקשר ונתן לנו מקום שכל פיות פונים אליו, שצריך להתכנס כל הלבבות יחד, על כן כל אחד התנדב והתחברו הלבבות. שהנקודה החשובה בבניין המשכן היא אחדות ובה כולם שווים.

אומר **אור החיים הקדוש**: אחדות ישראל היא גם ערבות הדדית ודוע ישראל שאינו יכול לקיים מצוות השייכות כבהנים ויש מצוות השייכות במלך ויש מצוות שאין הנשים יכולות לקיים ומאידך יש שרק הם יכולות לקיים. מה מייחד את ישראל? שכל אחד מזכה את השני ויחד משלימים את החוסר אחד לשני.

למשכן התנדבו כולם וממילא השרה הקב"ה שכינתו בתוך בני ישראל ואותה השראת שכינה היא המדרגה הנצרכת.

ידוע כי המשכן שבנה משה נגנו ולא התבטל בגלל השראת השכינה העצומה שהיתה בו. לעומתו, שלמה בנה את בית המקדש השני ע"י אוסף אנשים ממקומות שונים ואומנם שרתה בו השכינה, אבל לבסוף נחרב. בית שני, מעלתו היתה פחותה עוד יותר מבית ראשון ואפילו שכינה לא שרתה בו, גם הוא נחרב.

אומר **הספורנו**: זה המשכן שעבורם אמור להיות נצחי ולא ליפול ביד אויב, שהיה משכן עדות ובו לוחות ופקוד עפ"י משה (משה הורה למי לעבוד) ותלוי הוא בצדקות העושים אותו. ודע, כי הזהב שהשתמש בו משה למשכן היה מועט לעומת הזהב בו השתמש שלמה לבית המקדש. והורדוס שבנה את בית שני והשקיע בו יותר משלמה ועליו אומרים שמי שלא ראה את בניין הורדוס לא ראה בניין מימיו ובכל זאת שני בתי המקדש חרבו.

וכי משה רבכם גנב היה, או קוביוסטוס (משחק בקוביה) היה, או אינו בקי בחשבונות? נתן מחצה לצורך המשכן, ונטל לעצמו מחצה, ואמילו מחצה שלם לא החזיר, כלומר, נתן לצורך המשכן פחות ממתצית!

אמר לו רבן יוחנן: משה רבינו גיזבר נאמן היה, ובקי בחשבונות היה, אלא מנה של קודש, שעל פיו חושבו מאת הכיכר לאדנים, כפול היה, היה בו מנין כפול של שקלים (חמשים שקלים למנה), ומאת הכיכר שווים למאתיים הכיכר שגבה משה מבני ישראל!

אם כן, גוי שיגיד על משה שהוא גנב, ניתן להבין כיוון שאין לו דעת. אבל כיצד יכלו ישראל לטעון כך על משה, עליו מעיד השם שנאמן הוא בכל ביתי? ועוד ידוע שלא זזה שכינה ממש מעולם ואיך תשרה שכינה על אדם שהוא גנב? ואם נטען שהשכינה שרתה עליו לפני הקמת המשכן ולאחריו היה גנב, הרי התורה אומרת לאחר בניית המשכן "וַיִּכַּס הָעֵנָן אֶת אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּכְבֹּד יְהוָה מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֹהֶל מוֹעֵד כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעֵנָן וַיִּכְבֹּד יְהוָה מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן. וְרַק כַּאֲשֶׁר עָלָה הָעֵנָן מֵעַל הָאוֹהֶל נִכְנַס מֹשֶׁה פָּנִימָה וְדִיבַר אִיתּוֹ הַקִּבְיָה מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוּבִים. אִם הִיא מֹשֶׁה חֲלִילָה גִנֵּב, כִּיצַד הִיא יֹכֵל לְהִיכַנֵּס לְמִקוֹם הַשְּׂרָאָת שְׂכִינָה עֲצוּמָה כֹּזֵר? וְהַדְּבָרִים אֵינֶם מוֹבְנִים שֶׁהָרִי יִשְׂרָאֵל רֹאִים אֶת כָּל הָעוֹבְדוֹת הַלְלוּ וְאִךְ הִגִּיעוּ לְמַצֵּב שֶׁהֵם טוֹעֲנִים נֹגַד מֹשֶׁה בְּצוּרָה כֹּזֵר?

הגמרא במועד קטן (יח:): אומרת: אמר ר' ראובן בן איצטרובילי: אין אדם נחשד בדבר (של עבירה) אלא אם כן עשאו, ואם לא עשה כולו- עשה מקצתו, ואם לא עשה מקצתו- הרהר בלבו לעשותו, ואם לא הרהר בלבו לעשותו- ראה אחרים שעשו ושמח. (שארין אדם נחשד בלא כל סיבה אלא ודאי יש משהו הגורם שיחשדו בו בעבירה מסוימת).

אומר המהרש"א: כיצד יתכן שהדבר בלב האדם ויחשדו בו? אלא, הקב"ה מזמין את הדבר לחוץ ואז חושדים אותו.

ממשיכה הגמרא ושואלת: מקשה ר' יעקב: הלא נאמר: "ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה' אלהיהם", (פסוק זה מדבר על כך שדיברו ישראל על הקב"ה בסתר, שהם מופקרים כאילו אין השם משגיח עליהם. משמע שישאר חושדים בהם ורואים שאפשר להעליל דבר שאיננו נכון כלל!) ומשיבים: שם עשו להכעיס ולא באמת חשדו בו. שרצו לעשות כרצונם ודיברו על השם בכדי להצדיק מעשיהם.

עוד אומרת הגמרא: "ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה'", רב שמואל בר יצחק אמר: פסוק זה מלמד שכל אחד קינא לאשתו ממש, שכל אחד חשד שאשתו נסתרת עם משה למעשה עבירה, והוא בוודאי לא עשה, הרי שקיימת אפשרות לחשוד אף באדם הנקי מחטא! ומשיבים: משום שנאה למשה עשו זאת ולא שבאמת חשדו בו, אלא כדי לבזותו האשימו אותו.

בעצם מלמדת אותנו התורה דפוס התנהגות בבני אדם. ידוע כי השנאה מקלקלת את השורה! וכל מה שחשדו במשה לא היה ולא נברא אפילו לא במאומה. אבל השנאה היא שמקלקלת את השכל הבריא וכאשר יש שנאה, אנשים מתנהגים בצורה לא הגיונית.

ראינו שהשם אומר לבלעם לא ללכת לקלל את ישראל ובלעם מתעקש ולבסוף מוליך אותו השם בדרך בה הוא רצה ללכת. אומרת התורה "וישכם בלעם בבוקר", למרות ציווי השם, בלעם משכים ללכת כיוון שהשנאה שלו לישראל גברה.

גם המן הרשע, ביקש לתלות את מרדכי ותוך כדי הכנת העץ קורא לו המלך ושואל מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו! המן כמוהו מביין שמדובר בו ומבקש סוס מלכות, בגדי מלכות וכתר ואז אומר לו אחשוורוש, לעשות את כל מה שאמר למרדכי היהודי היושב בשער המלך. ולמה לא אמר רק למרדכי? כיוון שאמר המן, יש הרבה מרדכי, לכן אמר לו היהודי. אמר המן יש הרבה יהודים בשם מרדכי. אמר לו אחשוורוש, היושב בשער המלך, זה יש רק אחד.

אומר המדרש (אסתר רבה): הלך המן למרדכי ואמר לו קום תתלבש. ואמר המן על עצמו, כמה אין לו מזל שאמש היה עסוק בבניית עץ לתלות את מרדכי עליו ובאותו זמן התקין לו השם כתר. אמש הייתי מכין חבלים ומסמרים לבנות העץ והשם מתקין לו לבוש מלכות. אני ביקשתי מהמלך לתלות אותך והוא אמר לי להרכיבך על סוס.

מה מדגישים לנו רבותינו בדברים אלו? שהמן מרגיש שהוא נופל מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, שכל דבר שביקש לעשות התהפך עליו לרעה ולא מסתדר לו מאומה ממה שתכנן לעשות. כל אדם אחר היה מרפה ולוקח צעד אחורה והיה עדיף לו להמן שלא יתלה מרדכי אבל לפחות יישאר הוא בגדלותו. אבל אירע שהכל התהפך עליו לרעה. המן לרגע לא חושב לוותר ולבטל את רצונו כיוון שהשנאה מקלקלת את השורה. זה אדם שרואה את האמת וממשיך לאבדון! בכוח השנאה לעוור את האדם ולהיות האמת נעדרת.

עוד אומר המדרש, כיוון שרכב מרדכי על הסוס החל מהלל להשם יתברך: "אַרְוִמְךָ יְהוָה כִּי דָלִיתָנִי וְלֹא שָׁמַחְתָּ אֵיבֵי לִי. יְהוָה אֲלֹהֵי שְׁפָתַי אֲפַיֵּי אֲלִיף וַתַּרְפָּאֵנִי. יְהוָה הִעֲלִיתָ מִן שָׁאוֹל נַפְשִׁי חַיִּיתִנִי מִיּוֹרְדֵי [מַגְדֹן] בֹּר". אומר מרדכי לקב"ה, אתה רוממת אותי, אתה עשית הכל ועל אף שמרדכי נוקט בפעולות, הוא אינו מייחס זאת לעצמו ומבין שהכל ממנו יתברך. לאחר שסיים המן להרכיב את מרדכי על הסוס, יורד מרדכי וחוזר לשקו ותעניתו ולמה לא החל לשמוח על שאירע? כי מבין מרדכי שכל עוד לא בטלה הגזירה עליו להמשיך בדרכו וזה בדיוק היפך מהמן הרשע.

ומה אמר אותו רשע באותו זמן? "וַאֲנִי אֶמְרָתִי בְשִׁלְוִי בֶּל אֶמּוֹט לְעוֹלָם". המן אומר שבשלווה שלו הוא מסודר, הוא מאמין שאין מי שיכול לפגוע בו. "יְהוָה בְּרִצּוֹן הִעֲמִדְתָּהּ (מלשון מעידה, שמעוצמתך הרים מעדו, השתתחו) לְהַרְרִי עַל הַסִּתְרָתְךָ פְּנִידָה חַיִּיתִי נִבְהַל". ואילו אנו מבקשים אל תסתר פנך ממני. המן רואה את הכל קורה אל מול עיניו והדברים לא מצליחים לפעול עליו ולעשות רושם והוא ממשיך עם אותה גזירה.

נחזור למשה, עם ישראל מכירים את משה ואת מעלתו הרמה, שעלה למרום ונלחם במלאכים ושנאמן הוא להשם ושכינה לא זזה ממנו, אבל כאשר נכנסת שנאה בלב האדם, ניתן לחשוד בכל אחד! אמרו ישראל: "וַתַּרְגְּמוּ בְּאֶהֱלִיכֶם וַתֹּאמְרוּ בְּשִׁנְאָתְךָ יְהוָה אֲתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם לְתֵת אֲתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידֵנוּ". מבאר רש"י: הוא אוהב אתכם ואתם שונאים אותו.

כאשר מעיד הקב"ה על משה שבכל ביתו נאמן הוא, הכוונה היא שמשא יכול לפעול כל פעולה שיחפוץ בעולם ע"י שמות הקודש ואינו עושה מאומה ועל זה נאמר והאיש משה עניו מאוד. משה היחיד שהכיר את כל טעמי התורה כולל פרשת פרה אדומה ואינו מגלה דבר וחצי דבר מעבר למה שהתיר לו הקב"ה. על זה נאמן הוא וכיצד יכלו לחשוד בו? וודאי לא היה בו שום מעשה או הרהור, אלא הכל נבע משנאה!

בדברי הגמרא שהבנו לעיל במועד קטן אמרנו שישאר חשדו את הקב"ה וחלילה יש בקב"ה משהו ממחשבתם? אלא, אדם יכול להיות מושחת עד כדי כך במידותיו שיחשוד בבורא יתברך וזה לא נתפס!

יש אנשים שבשביל אינטרס אישי יעשו הכל, הפך מהשם ומשיחו, הם יכניסו שנאה בעם בעיצומה של מלחמה. משה רבנו מזה חשש, שלא יהיו ישראל כאחד וחייב היה לתת דין וחשבון על כספי המשכן שלא יהיה נחסר אפילו אחד מישראל.

כל אדם ניטרלי שיתבונן מהצד, לא יבין מה קורה כאן, אבל בכל זאת אין אנו מצליחים לשמור את אחדות ישראל.

עלינו לזכור ולהבין שכל יהודי הוא חלק מאיתנו ועלינו לעשות הכל לשמור על אחדות ישראל כיוון שרק כאשר נהיה מאוחדים, ננצח!